

QR 271,27

IV 52

Z e
3820

EPISTOLA
QVA
AMICVS AMICO
IN CIVITATE PATRIA
COLLATVM MVNVS
FORTVNATVM ESSE IVBET
ET DE
ADOLPHI CLARMVNDI
CLARISSIMORVM IN RE LITTERARIA
VIRORVM VITIS
ET ADIECTIS ICONIBVS
IN PRIMIS
GE. SCHVBARTI
DISSERIT

APVD IOANNEM BIELKIVM.
MDCCIV.

BIBLIOTHECA
PONICKAVIANA

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE
(SAALE)

EPISTOLA

AMICIS

DE CIVITATE PAVIAE

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

GEORGIUS

CLARISSIME VIR

amice honorande

Vltis me nominibus
delectarunt litteræ tuæ, quibus
pro necessitudine amicitia, quæ
tibi mecum a multo bene tem-
pore intercedit, significasti, quæ
paullo ante fama, atque sermo-
ne hominum de te ferebantur. Etenim quid accidere
potest iucundius, quam de amici fidelis, & integritate,
animi conspicui salute, sperataque studiorum amplifica-
tione percipere? Parantur eum in finem amici, vt par-
ticipes non modo fiamus illorum rerum, si quæ sint,
aut futuræ sint, secundarum; sed & vt præsidio nobis
sint, ac solatio in aduersis & vitæ curis quotidianis, ne
cor ambedant. Nostra amicitia ab vtroque culta est
candide; in primis quum in hac academia, in conuictu
Viri, cuius auctoritate, prudentia, humanitate idem-
tidem exacuebamur, simul ageres, & locupletares eru-
ditionem. Itaque mihi liceat in fortunam, quæ cæle-
sti tibi beneficio nuperius contigit, inspicere; & patia-
ris me ex parte aliqua in societatem tui gaudii venire,
felicitatisque. Ego certe, postquam ex hoc bonæ men-
tis templo discessisti, bonis te prosequutus sum omni-
bus: neque desii æternum numen precari, vt res tuas
singulas feliciter iuberet procedere. atque votis adnuit
diuina benignitas, & voluit te in ciuitate patria grato,

atque honesto muneri præponi. Ita vero agit DEVS cum iis, qui pura & integra mente eundem colunt: tandem concedit, licet hæc & illa prauæ callidi suscipiant, & impertitur, quæ ipsis commoda, & salutaria. DEVM supplex veneror, vt munere & officio, quo decoratus, præclare, & certo ciuitatis bono perfungaris: perque illud in tempore maiorem surgas ad dignitatem; gloriamque auitam tuis propages virtutibus.

Quando præter alia, quæ in re litteraria fiant, rogasti me, vt tibi perscriberem; præcipue quid sentirem ego de Adolphi Clarmundi vitis clarissimorum in re litteraria virorum, cum iconibus Vitembergæ vulgari occæptis: faciam quidem id, sine verborum ludibrio, & famæ, qua cetera eminent, auctoris sigillatione. Valde enim, quod nosti, a more & consuetudine illorum abhorreo, qui ex fastu, soloque litigandi, & conuiciandi pruritu alios petunt: indignum censet diuinæ, & humanæ sapientiæ studium profitentibus, rixis, & altercationibus inter se committi. Itaque statim intelliges, me non, placide nisi, laturum de iis, quæ flagitasti, iudicium.

Equidem, doctissime Vir, magnam gratiam inueniunt a doctis hominibus; neque non de iuuentute litterarum studiis mancipata insigniter merentur, qui vitas clarissimorum virorum ad æui memoriam instituunt prodere. præter enim quam quod historiam, quam vocant litterariam, mirabiliter adiutant, in primis si viam, quam

quam clarissimus BOSIVS introductione in notitiam rerum publicarum, doctissimusque MORHOFIVS polyhistor, ostenderunt, ineunt; efficacissima sunt incitamenta ad virtutis, claritudinisque laudem deproperandi. Neque vero minorem sibi laudem conficiunt, qui addunt illorum, quos scriptis illustrant, imagines, quas non tantum repertas esse constat ex Sallustio, & Plinio iuniore, vt illas antiquitus in atriiis suspensas intuenti animus inter alia vehementer accenderetur ad virtutem; essentque antiqui generis signa: sed etiam, vt & iis de hominum ingeniis posset existimari. Verissimus enim, minimeque fallax animi index est vultus, quod nullo non tempore est visum prudentioribus. Quid ergo antiquius & prius habere debeant, qui fingunt illas, quam quo vere, atque vt sunt, fingantur, certe non video. Adsumant igitur oportet, qui operam hanc occupant, sollertes pictores, scultoresque, quique hominis speciem perdidicerint pingere, & arte polita perficere. Huius vero impendii, diligentiae, industriae, elegantiaeque pauci oppido sunt, qui laudem ac gratiam promereantur. Ita vero deprehendere licet in dicti Adolphi Clarmundi vitis: qui semper iconas coepit praefigere: de quibus autem docti, & prudentes non ita iudicant, vt ipse fortassis praesumit. Quod ad institutum ipsum attinet, nemo forte illud ita contemserit, enixo enim studio doctorum hominum memoria est excitanda; nisi id insolens, atque non aptum videretur, cur Teu-

tonico idiomate vitas conscripserit: verum si ad studium in exprimendis imaginibus attenditur, omnino superficialium est, & tamquam inutile deculpandum, reiiciendumque.

Nihil ad te dicam, amice optime, de peregrinorum, aut antiquiorum paullo hominum eruditissimorum picturis, quam hæ incultæ, humiles, horridæ, torvæ adpareant; in præsentem tantum mentionem faciam **GEORGII SCHVBARTI**, qui quoad vixit, in Ienensi academia cunctas artes ingenuas docuit, & conseruauit: cuius secundo tomo præfixa cernitur effigies. Sed in illa adeo deerrauit auctor, vt ne minima quidem sua parte conueniat cum laudato viro; cuius tamen vt similitudinem exprimeret, adiecta est.

Neque quid de vestis habitu scribam. hic prorsus refert alium, quam quo, dum vita suppeteret, vsus est ipse. Numquam enim focale, quo diuini verbi præcones ornantur, indutus incessit; neque suum ipsius, quem admodum pictura habet, capillum, sed adscititium gestare fuit solitus. E tota facie ne tantillum quidem elucet, quod **SCHVBARTI** similitudinem reddat. oblonga ista potius erat, quam rotunda: ipso adspectu iudicasses, naturam meliorem ab omni obscuræ, obliquæve indolis opinione vindicasse. candor, libertas, modestia, grauitas, acrimonia emicabat ex vultu.

Quod si igitur auctor Clarimundus noluisse videri, ac si imperitiores in errorem impellere potius, quam ad-

ad-

adiuuare quæreret; rectius longe fecisset, si vel omisisset plane; vel elegisset artificem, qui vt exprimeret imaginem, dedisset operam.

Quod si vero dicat auctor, se SCHVBARTI imaginem reperire non potuisse; quæso te, vir doctissime, cur eam tomo suo adiecit? cur ex suo finxit ingenio? Itaque quis doctorum magnorumque hominum, cum ex vultu eorum iudicatur, & ex adpectu proficitur, æquo ferret animo, se pingi totum aliter, atque natura, parens alma rerum, formauit? Aliquot abhinc annis SCHVBARTVM ad viuum vsque depinxit ætatis nostræ pictorum τιμαλφέςατος de Sande; quare optandum, vt videret auctor imaginem hanc. erubesceret, o minor, ad ipsam suam, quam orbi inscius statuit. Verum enim vero, si IO. PHILIPPI SLEVOGTII, quem honoris causa nomino, programma, quod in beati viri exsequiis concinnauit, academia nomine, vocasset in auxilium, vere ibi pictum, deprehendisset: ita vt obefioris esse naris oporteat, qui ex eo queat monumento SCHVBARTVM non optime sibi ante oculos proponere: *Corpus*, ibidem dicitur, *procerum ac tenue: vultus ille animi index fere adductior, seueritatis aliquid, ac pariter, vt incessus, meditabundi speciem præ se ferens, arcano quodam oculorum lumine.* Atqui quid clarius & conuenientius his verbis excogitari poterit?

At si liceret ad alias quoque progredi virorum, quas addidit imagines, nullo negotio testatum possem
face-

facere, quam grauius in iisdem halucinatus fuerit. Nam & IO. ANDREAE BOSII, immortalis Ienensis academiae ornamenti vultus tam est obscure confectus, vt, nisi additum nomen, nemo posset ipsum agnoscere. Quod si vero iis, quos aetas nostra tulit; quosque de facie nouimus, tam temere adspersit pigmenta, num, amice, reliquorum, quorum vna notitia ex picturis debet adquiri, faciem effingi potuisse adspersione fortuita putas?

Vtinam vero tantum in imaginibus delineandis offendifset! tolerari istud, quamuis aegre, potuisset: sed in descriptionibus quoque ipsis nimium quantum a veritate non raro declinavit; minimeque se Clarissimum, siue vt ita exprimam, sinceram veritatis amatorem praestitit. Considera, amice iucundissime, quae de eodem SCHVBARTO, reliquos enim & haec vltro praetereo, est commentus. Multa quidem bene, vereque scripsit; sed ea non tam scripsit, quam in vernaculam vertit. Prostat laudati SLEVOGTII elegantissimum programma, quod vitam SCHVBARTI inde ab origine repetit, & ad mortem vsque curate persequitur. Ex hoc desumpta sunt, quae habet vera, multa tamen omissa. Fidelius igitur fecisset, famaeque, ac veritati consulisset melius, si dictum addidisset programma ab academiae patribus probatum; atque a bonis, & candidis virtutum aestimatoribus cum cura exceptum: non quod SCHVBARTI mortem obnunciaret; nemo enim, ni-

si impius fuit, qui ex tanti viri excessu lætitiã cepit: sed quod SCHVBARTVM ita expresserat, vt neutram in partem nimium prædicaret, non enim auditus, sed cognitus prædicabatur.

Quæ Clarmundus porro addit, multam partem ita sunt comparata, vt, qui SCHVBARTVM penitus inspexerunt, & monumenta, vix adducantur, vt credant. In iure non erat versatus mediocriter, vt ille quidem pagina ducentesima & octogesima quinta iudicare non erubescit. Ego in præsentia apud te non agam doctrinæ, qua beatus vir fuit vtroque in iure præditus, adfertorem, aut panegyristen: neque conducam, quibus vsus doctoribus, qui summi sunt: neque adlegabo testimonia, quæ in eo fuerit perspicacitas mentis, & vis ingenii penetrandi ad interiora: altæ conditiones, quas non petebat, sed vltro ferebant, penes quos vocandi erat potestas, argumento sunt locupleti, quanti apud peritos viros, rerumque meliorum intelligentes sit factus. ALTDORFFENSIS, KILONIENSIS, FRANCOVRTENSIS AD ODERAM, ET HELMSTADIENSIS academiæ nouerunt excellentem viri doctrinam, non in elegantioribus tantum litteris, quæ laus ipsi pæne propria est; sed & in iuris vtiusque adcurata cognitione: quare non vna tantum vice eundem expoposcerunt.

Neque vero Germani tantum exquisitam eius eruditionem suspexerunt, dilexeruntque; sed cultiores ex-

teræ gentes, quod paucis, quos æquus amauit, contingit, ita eum adamarunt, & obseruarunt, vt non dubitarent, litteris frequentius missis honeste illius partim ambire, partim alere amicitiam, immo etiam publice, ac modo legitimo ad se deuocare. Quæ quidem, quantum ego arbitror, non erant prætereunda, quum ad viri existimationem, melioremque virtutum cognitionem possent facere. Consequutus autem tantam famam nominis erat variis euulgatis cum suis, tum aliorum summorum virorum scriptis, ac litteris; nec non profectio, cuius tamen auctor nullam profus mentionem iniicit: vtrum eius sit oblitus; an vero ad laudem beatissimi parum putet facere, vix ego intelligo. Hoc certum est, illa profectio plures sibi summos viros deuinxisse SCHVBARTVM; ac præstantem sibi parauisse doctrinam, neque non srauissè viam ad honores & tantæ laudis magnitudinem.

Quos edidit libros, summam nauabat operam, vt quam emendatissimi, limatissimique exscriberentur. Vnde non est, quod vel auctor, vel alius quidam, quisquis etiam ille sit, de castitate stili, & tersitate eius addubitet. Quod enim ad inscriptionem illam dissertationis suæ, quam docti tamquam præcipuum ingenii monumentum habent, *de Diluuiò Deucalionis*, attinet, vbi auctor velex suo ipsi us ingenio, vel vti quidem præ se fert, ex aliorum scriptis barbarissimi cuiusdam infirmulat, quasi *diluuii* vocabulo minus latine fit pro *eluuio* vsus: nec ego, nec alius

lius forte, qui altero tantum oculo intuitus est in antiquorum scripta, ipsi adiiciet calculum. Illud enim *diluuii* vocabulum latinum est, optimaque latinæ linguæ ætate frequentatum; rōmque omnem quam commodissime explicat, & exhaurit. Quamuis enim delectatus eo Virgilius, libro VII Aeneidos, versu 228, de excidio & vastitate Troiæ, vti Seruius explicat; idem tamen auctor eandem vocem de inundatione aquarum, earumque superfusione vniuersa perturbante vsurpauit XII Aeneidos libro, quando a versu 230 ita canit:

*Quo rescumque cadent, nec me vis ulla volentem
Auertet: non, si tellurem effundat in undas
Diluuiο miscens, celumque in tartara soluat.*

Immo Plinius Secundus, qui dictione tersa, elegante, & Attica, si quis alius post Ciceronem vitur, libri IX epistola XVII, quam ad Macrinum suum dedit, clarum facit, *diluuii* vocem exundationis aquæ loco adhiberi posse, quando epistolam suam ita orditur: *Num istic quoque immitte ac turbidum celum? Heic adsidua tempestates, & crebra dilunia. Tiberis alueum excessit, & demissoribus ripis alte superfunditur.* & reliqua. *Elunii* vero vocabulum, quod Clar-mundus *diluuii* voci præferendum putat, vix apud latinitatis auctorem vllum reperietur. Videat igitur Clar-mundus, ne nimia curiositate sua turbet, ac depravet potius Romani sermonis castimoniam, elegantiamque. Neque vero credo, hæc de inscriptione commemoratæ dissertationis SCHVBARTI scripturum fuisse Clar-

Clarmundum, si habuisset in animo, recoluisseque Henr. Iulii Scheurlæi, meliorum litterarum in Iulia vindicis verba, quæ habet in Statua Mercurii: *Difficillimum est, de stilo pronuciare, difficilius ad huc, non esse latinam aliquam vocem statuere. ut enim adfirmes, unicum te legisse auctorem classicum sufficit, is quippe solus ciuitate donare vocabulum potest: at negatiuas emittere de re eadem voces, & hoc aut illud non esse latine dictum, adserere, hoc opus, hic labor est, nec audet sine maxima temeritate, qui omnes in vniuersum non perlustrarit.*

Gratum interea quoque fecisset, si & alia, quæ ipsi, vt perhibet, cognita fuerunt, barbara, & minus pure dicta, aut de stilo, & numero oratorio, quo de minus quoque benigne iudicare videtur, addidisset; ita enim subministrasset occasionem in rem maiore inquirendi cum diligentia, & adcuratione.

Atque hæc, Amice, sunt, quæ, vt voluntati tuæ obtemperarem, ad te debui, aliis ex rebus sollicitus, scribere, quæ tu pro egregia tua doctrina, singularique ingenii bonitate magis tecum considerabis. Ego certe hac in sententia sum, fuique cum ad te scriberem, vt nulla Clarmundum laceßam iniuria; vocemque ad nullas inimicitias: hæ enim cum abhorrent a litteris, & humanitate; tum contrariæ honestati, & dignitati sunt. Ita vale, nouisque tuis honoribus

maeste. e museo X Kal. Mart.

MDCCLIV.

B.I.G.

Farbkarte #13

Centimetres

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

2271/27

IV 52
Ze
3820

EPISTOLA
QVA
AMICVS AMICO
IN CIVITATE PATRIA
COLLATVM MVNVS
FORTVNATVM ESSE IVBET
ET DE
ADOLPHI CLARMVNDI
CLARISSIMORVM IN RE LITTERARIA
VIRORVM VITIS
ET ADIECTIS ICONIBVS
IN PRIMIS
GE. SCHVBARTI
DISSERIT

APVD IOANNEM BIELKIVM.
MDCCIV.

